

Kgoši Kayanja Le Morwedi Wa Gagwe

Ikumkani Ukayanja Nentwazana Yakhe

- Amana Yunus
- Natalie Propa
- Dikeledi Queen Phokane
- Sepedi / Xhosa
- Level 4

Kgale kgale, bogologolo go be go na le kgoši yeo e bego e bitšwa Kayanja. O be a dula ka mošate le mmakgoši mmogo le morwedi wa bona e lego kgošigatšana Apenyo. Kgošigatšana Apenyo e be e le kgarebe ye botsana yeo lesogana le lengwe le le lengwe le bego le rata go monyala. Kgoši Kayanja o be a beile seroto sa magadi a theko ya godimo go morwedi wa gagwe.

...

Kudala-dala kwaye kukho ikumkani egama layo linguKayanja. Yayihlala ebhotwe kunye nekumkanikazi nentombi yabo, unkosazana, Apenyo. U-Apenyo wayeyinkosazana entle, kangangokuba onke amadoda ayefuna ukumtshata. Kodwa ukumkani uKayanja wayefuna ilobola exabisa kakhulu ngentombi yakhe.

Kgauswi le mošate wa kgoši Kayanja, go be go dula Kgošikgolo Aludah. O be a bitšwa “Kgošikgolo” ka lebaka la go re batho ka moka ba dinaga tša kgauswi ba be ba obamela melao ya gagwe. O be a elwa kudu le bao ba sa latelego melao ya gagwe! Mosadi wa kgoši Aludah o sa tšo hlokofala ka bolwetši bja malaria gomme Kgoši Aludah o be a nyaka go nyala mosadi yo mongwe.

...

Kufutshane nebhotwe lekumkani uKyanja kwakuhlala inkosi eyayisaziwa ngokuba ngu-Aludah Omkhulu. Kwakusithiwa, ‘Omkhulu’ ngoba bonke abantu belali babemhlonipha. Wayendlongondlongo kakhulu kubantu ababengamhloneli. Inkosikazi yeNkosi u-Aludah yayisandula kubhubha sisifo semalariya, ngoko u-Aludah wayefuna ukuthatha enye inkosikazi.

Kgoši Aludah, wa go nona le go tšofala, o ile a ya go kgoši Kayanja go iša tefo ya magadi a morwedi wa gagwe. Ge banna ba ba bedi ba ba sa swere ditherišano tša tefo ya magadi, mothuši yoo leina la gagwe e lego Kakembo o ile a utswa ditaba tša bona ka tsebe. Kakembo le kgošigatšana Apenyo ba be ba kwana ele ruri.

...

Ngoko inkosi endala etyebileyo yaya kukumkani uKayanja iyokunikezela ngelobola yayo enkulu kuze itshate inkosazana encinane. Athi xa amadoda amakhulu exovula umba welobola kwathi kanti uyaweve uKakembo, owayengumsebenzi ebhotwe. Umsebenzi uKakembo wayehlobene kakhulu nenkosazana u-Apenyo.

Kgoši Aludah o ile a dumela go re o tla fa kgoši Kayanja seripagare sa lehumo la gagwe, go akaretša le nalete, yeo e bego e beilwe bjalo ka karolo ya tefo ya magadi. Ditokišetšo tša lenyalo magareng ga kgoši Aludah le kgošigatšana Apenyo di ile tša dirwa ka sephiring. Kgoši Kayanja o be a tseba gore morwedi wa gagwe a ka se thabele sephetho seo sa go mo nyadiša le kgoši Aludah.

...

Inkosi yavuma ukunika ihafu yobutyebi bayo kukumkani uKayanja, obuquka inaliti eyayiyinxalenye yelobola. Kwenziwa amalungiselelo abucala omtshato phakathi kwenkosi u-Aludah kunye nenkosazana u-Apenyo. Ikumkani yayisazi ukuba intombi yayo ayisokuze isithande esi sigqibo.

Beke pele ga letšatši la lenyalo la bogoši, mothuši Kakembo o ile a ya go Apenyo. “Kgošigatšana yaka, tatago o beakantše lenyalo la gago le Kgoši Aludah. Lenyalo leo le tla ketekwa beke ye e latelago,” Kakembo a realo.

...

Kuthe sele kusele iveki enye kuphela phambi kokuba ifike imini yomtshato, uKakembo waya kuthetha noApenyo, wathi, “Nkosazana yami ethandekayo, utata wakho ucwangcisa umtshato wakho nenkosi u-Aludah, kwaye uza kwenzeka kwiveki ezayo.”

Kgošigatšana Apenyo o be a tšhošitšwe ke seo a se kwago. O thomile a sa tsebe gore a dire eng. Morago a nagana, “Nka se nyale kgoši Aludah, monna yola yo mo koto, wa go tšofala. Aowa! Ke swanetše go kitimela go Trevor ke bone gore a ka dira eng pele ke šywa ke nako.” Trevor e be e le lesogana la kgošigatšana Apenyo.

...

Inkosazana u-Apenyo yothuka kakhulu ingazi ukuba iza kwenza njani. Wacinga, wacinga, wacinga u-Apenyo, waze wathi, “Andisokuze mna nditshate nenkosi u-Aludah, ixhego elibi elityebileyo. Unotshe! Mandiye kuTrevor ndibone ukuba angenza ntoni, lisekhona ixesha.” UTrevor wayelisoka likankosazana u-Apenyo.

Bošegong bjoo, Apenyo o ile a khukhuna a tšwa ka mošate. Ge tatagwe a ka lemoga gore o ya kae, a ka befelwa kudu. O ile a kitima a feta ka gare ga sethokgwa sa go thibana, sa go tšhoša, a namela matlapa le mehlašana go fihlela ge a fihla ga Trevor wa gagwe. Ge a fihla motseng wa bo Trevor, o be a lapile, a swerwe ke tlala, a bile a swerwe ke lenyora.

...

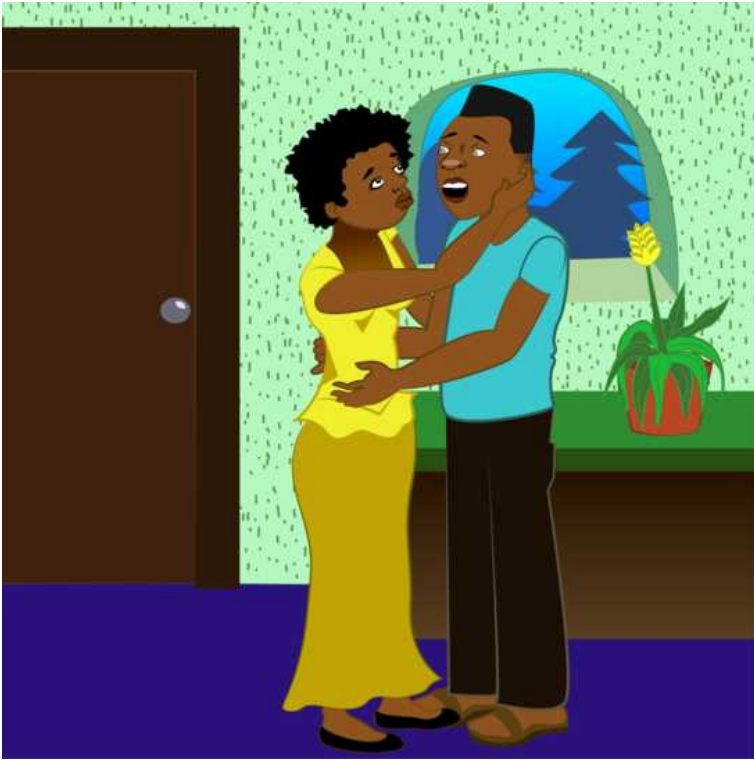
Ngobo busuku u-Apenyo wanyonyoba waphuma ebhotwe. Ukuba utata wake wayenokwazi ukuba uyaphi wayeza kucaphuka kakhulu. Wabaleka wadlula ehlathini elimnyama thsu, elishinyeneyo. Watsiba amatye nezihlahla de wayokufika kuTrevor wakhe. Wafika kwaTrevor ediniwe, elambile, futhi enxaniwe.

“Lerato la ka, ke ka lebaka la eng o tšwelela ka lebelo leeto le le kaaka o le noši mo bošegong bjo?” Trevor a botšiša. O ile a mo tlela meetse a go nwa a ba a mo fa nako ya go khutša. Trevor o be a sa iketle ge a be a sa emetše Apenyo gore a hlaloše.

...

“Sithandwa sam, kungani ukuba ubaleke umgama ongaka wedwa ezinzulwini zobusuku?” kwabuza uTrevor. Wamphathela amanzi okusela waze wamnika ithuba lokuphumla. UTrevor wayengasakwazi ukulinda ngelixa u-Apenyo asaziphumzayo.

“Kgošigatšana yaka, molato ke eng?” Trevor a botšiša. Apenyo o ile a tšea moya ka boima, a bolela ka manyami a re, “Tate o nyaka go nnyadiša le kgošikgolo Aludah. Efela nna nka se nyale monna yola wa go tšhoša. Trevor, ke nyaka go nyala wena le ge o le modiidi. Ke ikemišeditše go sotlega. Ke a go rata.”

...

“Nkosazana yam endiyithandayo, ingaba yintoni ingxaki?” wabuza uTrevor. U-Apenyo waphefumlela phezulu kalusizi waze wathi, “Utata ufuna ukunditshatisa nenkosi u-Aludah, omkhulu. Kodwa andisoze nditshate indoda ekhohlakele ngolwahlobo. Trevor, ndifuna ukutshata nawe nokuba awunanto. Ndikulungele ukhulupheka. Ndiyakuthanda.”

“Efela nna ga ke na tefo ya go lefela magadi a gago kgošigatšana, bjale ka ge o tseba gore ke mošemane wa modiidi,” goa lla Trevor. Apenyo a fetola, “Ke a tseba efela ke wena fela yoo nka nyalwago ke yena.” O ile a nagana sebakanyana gommea re, “A re sepele re ye go Kategga, monna wa go ba le sekepe re mo kgopele gore a re iše ka mošola wa noka. Ka tsela yeo re ka kgona go tšhaba, le tate a ka se tsoge a re hweditše.”

• • •

“Kodwa nkosazana, andinanto endinokukulobola ngayo, uyazi nawe ukuba ndiyindoda ehluphekayo,” watsho uTrevor. U-Apenyo waphendula wathi, “Ndiyazi Trevor, kodwa ndifuna ukutshata wena kuphela.” Wacinga ixeshana u-Apenyo waze wathi, “Masiye kuKategga indoda yesikhephe asiwelise siye ngaphesheya komlambo. Ngale ndlela, singesaba, utata angaze a phinde asifumane.”

Morago kua mošate, kgoši Kayanja o be a šetše a lemogile gore kgošigatšana Apenyo o timeletše. O ile a laela balata gagwe go mo nyaka metsaneng ka moka. Bašireletši ba kgoši, mašole le batho ka moka ba ile ba nyaka efela ba palelwa ke go hwetša kgošigatšana Apenyo. Ba ile ba boela morago go kgoši ba mmotša gore Apenyo ga a bonagale. “Sepelang kua sethokgweng le yo mo nyaka gona,” Kgoši Kayanja a ba laela bjalo. O be a tenegile kudu.

• • •

Emva ebhotwe, ikumkani uKyanja yayisele ibonile ukuba inkosazana u-Apenyo yayinyamalele. Wathumela abantu bakhe ukuba bayifune kuyo yonke indawo elalini. Amaphakathi eKumkani, amajoni kunye naye wonke umntu bacinga ngendawo awayenokuba uzifihle kuyo, kodwa abazange bamfumane u-Apenyo. Babuyela emva beyokuxelela ikumkani ukuba akafumaneki ndawo u-Apenyo. “Hambani niyokumfuna ehlathini,” wabhavumla ukumkani uKyanja. Wayenomsindo ngeyona ndlela.

Ge kgošigatšana Apenyo le Trevor ba kitimela kua lebopong, maru a maso a thoma go kgobokana godimo. Ledimo le maatla le be le le tseleng.

...

Ngelixa inkosazana u-Apenyo noTrevor bebaleka ukuya emlanjeni, kwaqalisa ukusibekela aze amafu amnyama asigquma isibhakabhaka. Kwakusiza isaqhwithi esikhulukazi.

Kategga, monna wa sekepe o be a le gare a bofelela sekepe sa gagwe ge baratani bao ba fihla go yena. Trevor o ile a kgopela Kategga gore a ba sesiše go ya ka thoko yela ya noka. Kategga o ile a ganana le kgopelo yeo, a hlaloša gore ledimo le maatla le be le etla, ka fao go tla ba kotse kudu go sesa.

...

UKategga umqhubi wesikhephe wayesabophelela isikhephe sakhe ngelixa aba bathandanayo befika kuye. UTrevor wacela uKategga ukuba abakhwelise kwisikhephe sakhe abawelise umlambo. UKategga akazange avume, wabachazela ukuba isaqhwithi sele sikufutshane, ngoko kwakuza kuba yingozi kakhulu ukuzama ukuwela.

Trevor o ile a gapeletša le go hlaloša lebaka leo le ba gapeletšago gore ba tshele noka. O ile a tsentšha seatla sa gagwe ka potleng gomme a ntšha legapi a le fa Kategga. Ge Kategga e kwa ditaba tša bona le go bona legapi leo le le botse, o ile a ba kwela bohloko. Ka gona, a dumela go ba tshediša noka le ge legodimo le befile.

...

UTrevor waqhubekeka wachazela uKategga isizathu sokufuna kwabo ukuwela umlambo. Wasuka wafaka isandla sakhe epokothweni wakhupha imali wayinika uKategga. Wathi akuyiva imeko yabo uKategga, ebona nemali ebengezelayo, wavelana nabo. Wavuma ukubawelisa umlambo nangona izulu lalizongoma.

Kategga o ile a gogela sekepe kgauswi le lebopo gomme a ba botša gore ba namele. O ilea tšea disepetša-sekepe ba thoma leeto. Ge kgoši Kayanja le kgoši Aludah ba fihla lebopong, ba ile ba bona batho ba bararo bao ka gare ga sekepe. Ba ile ba lemoga gore baratani bale ba tšhabile. Ledimo le maatla le ile la hlasela sekepe gomme Kategga a palelwa ke go se laola. Kgoši Kayanja a goelela, “Apenyo, boa morago hle! Ke go lebaletše ebile nka se go otle, wena goba Trevor.”

...

UKategga watsalela isikhephe sakhe ngasenyeleni yomlambo waze wabaxelela ukuba bangene. Waqalisa ukubhexa. Bathe xa ukumkani uKanyanja nenkosi u-Aludah befika enyeleni yomlambo, bababona aba bathathu esikhepheni. Babona ukuba izithandani zesabile.

Efela go be go šetše go senyegile. Sekepe se ile sa menoga gomme sa lahlela batho bale ba bararo ka meetseng ao a maatla. Boraro bja bona ba ile ba nwelela. Morago ga letšatši leo, yo mongwe le yo mongwe yoo a dulago mmušong wa kgoši Kayanja, o be a dumeletšwe go nyala yoo a mo nyakago go sa kgathalege gore ke mohumi goba ke modidi.

...

Umoya omkhulu owawuvuthuza wasisa ngapha nangapha isikhephe waze uKategga wasokola ukusilawula. IKumkani uKyanja yakwaza: “Apenyo, ndicela ubuye! Ndikuxolele, kwaye andisokuze ndinohlwaye wena noTrevor.” Kodwa kwakusele kusemva kwesithonga. Isikhephe saphequka baze abantu ababekuso baphoseka emanzini. Bobathathu barhaxwa ngamanzi. Ukususela loo mini yentlekele, wonke umntu kwisizwe sikaKumkani uKyanja wakhululeka ukuba atshate naye nabani na amfunayo, nokuba usisityebi okanye ulihlwempu na.

Storybooks South Africa

global-asp.github.io/storybooks-southafrica

Kgoši Kayanja Le Morwedi Wa Gagwe

Ikumkani Ukayanja Nentwazana Yakhe

Written by: Amana Yunus

Illustrated by: Natalie Propa

Translated by: Dikeledi Queen Phokane (nso), Xolisa Guzula (xh)

This story originates from the African Storybook (africanstorybook.org) and is brought to you by [Storybooks South Africa](https://global-asp.github.io/storybooks-southafrica) in an effort to provide children's stories in South Africa's many languages.

This work is licensed under a Creative Commons
[Attribution 3.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/).